

Sygn. akt I ACa 694/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Barbara Owczarek (spr.)
Sędziowie :	SA Joanna Skwara-Kałwa SO del. Aleksandra Janas
Protokolant :	Małgorzata Korszun

po rozpoznaniu w dniu 9 maja 2013 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa L. C.

przeciwko Skarbowi Państwa-Dyrektorowi Centralnego Zarządu Służby Więziennej w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego nr(...) w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...) i Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 10 maja 2011 r., sygn. akt II C 238/09,

1) oddala apelację;

2) nie obciąża powoda kosztami postępowania apelacyjnego;

3) przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz adwokat B. N.6 642 (sześć tysięcy sześćset czterdzieści dwa) złote, w tym 1 242 (tysiąc dwieście czterdzieści dwa) złote podatku od towarów i usług, tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną powodowi z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I ACa 694/11

UZASADNIENIE

Po ostatecznym sprecyzowaniu żądania powód L. C. domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa łącznej kwoty 353 700 tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych z tym, że: od Zakładu Karnego w (...) kwoty 13 200 złotych, Zakładu Karnego w (...) kwoty 152 400 złotych, Aresztu Śledczego w (...) kwoty 80 600 złotych, Zakładu Karnego w (...) kwoty 23 200 złotych, Aresztu Śledczego w (...) kwoty 20.900 złotych, Zakładu Karnego nr(...) w (...) kwoty 2 800 złotych, Aresztu Śledczego w (...) kwoty 200 złotych, Zakładu Karnego w (...) kwoty 60 400 złotych. Zadośćuczynienie powinno zostać zasądzone za odbywanie przez powoda kary pozbawienia wolności w wyżej wymienionych jednostkach penitencjarnych w niegodnych warunkach, w tym w przeludnionych celach.

Pozwany reprezentowany przez wskazane w pozwie jednostki penitencjarne wniósł o oddalenie powództwa.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił powództwo i zasądził od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Katowicach na rzecz adwokat B. N. kwotę 8 856 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu oraz nie obciążył powoda obowiązkiem zwrotu kosztów procesu.

Rozstrzygnięcie swoje oparł na następujących ustaleniach:

Powód przebywał w zakładach karnych i aresztach śledczych w następujących okresach: w Zakładzie Karnym w (...) od dnia 3.08.1998 r. do dnia 19.01.1999 r.; w Zakładzie Karnym w (...) od dnia 13.01.1999 r. do dnia 22.06.1999 r. oraz od dnia 13.09.2003 r. do dnia 13.04.2005 r. od dnia 13.05.2005 r. do 27.05.2007 r.; w Areszcie Śledczym w (...) od 14.03.2000 r. do 21.05.2002 r.; w Zakładzie Karnym w (...) od dnia 21.05.2002 r. do dnia 10.12.2002 r. i od dnia 10.07.2003 r. do dnia 12.09.2003 r. w Zakładzie Karnym Nr (...)w (...) od 13.04.2005 r. do 15.05.2005 r. w Areszcie Śledczym w (...) od 11.12.2002 r. do dnia 10.07.2003 r. w Areszcie Śledczym w (...) od dnia 11.05.2005 r. do dnia 13.05.2005 r. w Zakładzie Karnym w(...) od dnia 27.07.2007 r. do dnia 10.09.2010 r.

W Zakładzie Karnym w (...), w okresie pobytu w nim powoda, nie występowało przeludnienie. Od dnia 14 maja 1996 r. do dnia 15.12.2000 r. w pozwanej jednostce penitencjarnej obowiązywała pojemność 304 miejsc do zakwaterowania. W okresie od 3.08.1998 r. do dnia 19.01.1999 r. zaludnienie nie przekroczyło 98 %.

Na terenie Zakładu Karnego osadzeni mieli zapewnione zajęcia kulturalno-oświatowe, możliwość uczestniczenia w różnych posługach religijnych. Osadzeni mieli do dyspozycji cele wyposażone w łóżka, stoły, szafki i taborety. Otrzymywali odpowiednią ilość środków higienicznych, odzież, bieliznę i obuwie- dostosowane do pory roku. W każdej celi jest muszla, WC i umywalka, kąpiki sanitarne są wydzielone od reszty celi konstrukcją z metalu i blachy, o wysokości 2,2 m. W celach jest wentylacja grawitacyjna, wietrzenie odbywa się za pomocą otwartych okien.

W Zakładzie Karnym w (...) powód przebywał w kilku celach w oddziałach (...) i (...). Z uwagi na utrzymujące się przeludnienie mogły zdarzyć się sytuacje, że przebywał w przeludnionych celach. W okresie od 2005 r. do maja 2007 r. na przelomie różnych miesięcy wystąpiło u pozwanego przeludnienie od 130 – 139 %.

Na terenie jednostki osadzeni mieli zapewnione zajęcia kulturalno-oświatowe, działały stowarzyszenia, kluby, zespoły teatralne, muzyczne oraz koła zainteresowań. Redagowano gazetki więzienne. Osadzeni mogli korzystać z biblioteki, która liczy ok. 15 tysięcy woluminów.

Powód mógł korzystać z łaźni, ciepłej wody i wymiany ręczników raz w tygodniu, raz na dwa tygodnie istniała możliwość zmiany pościeli. Powód mógł korzystać z wizyt w ambulatorium, z biblioteki, z zajęć kulturalnych, oświatowych i sportowych. W każdej celi znajdują się kąpiki sanitarne oddzielone od reszty pomieszczenia parawanem z dykty o wysokości 1,20 cm i powierzchni 1,4 na 0,9 m.

Regularnie przeprowadzane były kontrole przewodów kominowych. Stan techniczny urządzeń nie budził żadnych zastrzeżeń. Przeprowadzono także kontrolę natężenia światła. Zakład karny w (...) był również wizytowany przez sędziego penitencjarnego.

W czasie pobytu w Areszcie Śledczym w (...) zaludnienie wynosiło na dzień 13.02.2001 r. – 141 % ustalonej pojemności jednostki, na dzień 21.05.2001 r. – 160,2 %, na dzień 29.10.2001 r. – 163,8 %, na dzień 21.02.2002 r. – 146,7 %. O przeludnieniu był zawiadamiany sędzia penitencjarny. Cele były wyposażone w sprzęt kwaterunkowy, co rok przeprowadzano remonty cel. We wszystkich celach znajdują się okna zapewniające dostęp światła i świeżego powietrza. Kącki sanitarne były oddzielone od reszty celi z jednej strony ścianą, a z drugiej nieprzezroczystą płytą, z wejściem przez drzwi lub przesłonką.

W Zakładzie Karnym w (...) powód miał zapewnioną w celach normę 3m² na osobę. W okresie od 21.05.2002 r. do 10.12.2002 r. przebywał w celi dwuosobowej nr (...) o pow. 8,40 m², natomiast w okresie od 10.07.2003 r. do 12.09.2003 r. w celi dwuosobowej nr (...) o pow. 7,70 m².

Mógł korzystać z zajęć świetlicowych, z biblioteki. W okresie letnim organizowane były zajęcia sportowe. Osadzeni mogą brać udział w licznych konkursach i kołach zainteresowań. Nadto powód mógł na własny koszt zaprenumerować prasę, a w celi istnieje możliwość korzystania z własnej literatury.

W Zakładzie Karnym Nr (...) w (...) powód przebywał w okresie od 13 kwietnia do 15 maja 2005 r., w związku z leczeniem w oddziale chorób płuc szpitala zakładu karnego. Podał, iż w warunkach szpitala nigdy nie występowało przeludnienie. Powód przebywał w celi nr (...) o powierzchni 26,99 m², w której było 6 łóżek szpitalnych. Zapewniono mu opiekę medyczną, wyżywienie, odzież, środki higieny osobistej, miał dostęp do kąpieli raz w tygodniu. Dopływ powietrza, temperatura i oświetlenie było prawidłowe. Wentylacja grawitacyjna jest sprawdzana przez wykwalifikowane osoby. Powód nie zgłaszał żadnych skarg na warunki bytowe u pozwanego. W okresie pobytu powoda została przeprowadzona kontrola sanitarna. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny nie stwierdził uchybień w stanie sanitarnym szpitala.

W Areszcie Śledczym w (...) powód przebywał w celi nr (...). Z uwagi na utrzymujące się przeludnienie, w celi mogło panować przeludnienie.

Warunki bytowe w Areszcie Śledczym w (...) są dobre. Administracja przestrzega norm wyposażenia cel mieszkalnych w sprzęt kwaterunkowy, każdy osadzony ma do dyspozycji łóżko. W celach znajduje się mały stół (jeden na dwie osoby) lub stół duży, szafka mała (na dwie osoby) lub szafka duża, taborety, niezbędne przedmioty toaletowe. W celach są kącki sanitarne oddzielone parawanem lub ścianką działową z dostępem do bieżącej wody. Osadzony może dysponować grzałką lub czajnikiem bezprzewodowym. Temperatura w celach jest kontrolowana przez funkcjonariuszy oraz pracowników służby zdrowia w cotygodniowych wizytacjach cel. Wymieniono też stolarkę okienną. Powód nigdy nie skarżył się na zbyt niską temperaturę w celach. Wietrzenie pomieszczeń odbywa się przez otwarcie okna, a latem osadzeni mogą korzystać z wentylatora. W celach i innych pomieszczeniach aresztu systematycznie wykonywana jest dezynfekcja, deratyzacja i dezynsekcja. Osadzeni otrzymują środki do utrzymania higieny osobistej oraz środki do utrzymania czystości w celach; raz w tygodniu korzystają z łaźni, co dwa tygodnie wymieniana jest bielizna pościelowa.

Powód miał zapewnione odpowiednie wyżywienie, odzież i świadczenia zdrowotne, dostęp do zajęć kulturalno-oświatowych, mógł korzystać ze spacerów, z biblioteki. W areszcie funkcjonuje telewizja kablowa, która emituje, zgodnie z grafiką filmy fabularne, dokumentalne, wydarzenia muzyczne i sportowe. Powód nie zgłaszał żadnych zastrzeżeń do warunków bytowych panujących u pozwanego.

W Areszcie Śledczym w (...) powód przebywał dwa dni - od 11-13 maja 2005 r. w celi mieszkalnej nr (...).

Cele pozwanego posiadają trwale oddzielone od reszty toalety, zamykane drzwiami. Cele były standardowo wyposażone w niezbędne sprzęty. Powód mógł korzystać z kąpieli w łaźni, które były regularnie dezynfekowane. Nie odnotowano skarg na nieprawidłową temperaturę w celach. Powód miał zapewnione środki higieny i czystości zgodnie z przepisami.

W Zakładzie Karnym w (...) powód przebywał od 27 lipca 2007 r. do 10 września 2010 r. w celi nr (...) o pow. 20,12 m², celi (...) o pow. 21,05 m² i w celi (...) o pow. 19,23 m². Okresowo w tych salach mogło przebywać więcej osób, niż przewiduje norma, ale zawsze za zgoda sędziego penitencjarnego. Natomiast od grudnia 2009 r. powód nie przebywał w przeludnionej celi.

Zakład Karny w (...) jest zakładem karnym typu półotwartego; osadzeni przez większość dnia mogą swobodnie poruszać się po jego terenie. Przeprowadzona kontrola sanitarna nie wykazała nieprawidłowości zagrażających zdrowiu osadzonych. Wyżywienie nie odbiegało od normy, personel pielęgniarstwa przed każdym z posiłków pobierał próbki i sprawdzał jakość, ilość oraz kaloryczność posiłków.

W latach 2003-2006 w Zakładzie Karnym przeprowadzono gruntowny remont; stworzono dodatkowe cele oraz palarnię i ogólnodostępną kuchnię w pawilonie mieszkalnym. Toalety znajdują się w osobnych pomieszczeniach poza celami, tylko w jednym pawilonie są w celach, ale w całości zabudowane. Warunki w ZK w (...), w porównaniu z innymi zakładami są dobre; dotyczy to również wyposażenia cel. Osadzeni mają dostęp do biblioteki. W 2005 r. przeprowadzono także kontrolę natężenia światła.

Pawilony są zamykane na noc i w porze obiadowej. Kiedy pawilon jest otwarty, po terenie zakładu można poruszać się swobodnie. Na terenie zakładu są 2 boiska sportowe: jedno do siatkówki, drugie do piłki nożnej.

W zważaniach Sąd Okręgowy stwierdził, że powód domagał się ochrony swojego dobra osobistego w postaci godności w związku z przebywaniem w warunkach stworzonych przez pozwanych, które nie spełniały podstawowych norm i nie zapewniały godziwych warunków odbywania kary.

Pozew został wniesiony w dniu 11 maja 2009 r., więc roszczenia powoda – w ocenie Sądu I instancji – sprzed 11 maja 2006 r. wobec pozwanych Zakładu Karnego w (...), Zakładu Karnego w (...) za okres od dnia 13.01.1999 r. do dnia 22.06.1999 r. oraz od dnia 13.09.2003 r. do dnia 13.04.2005 r., Zakładu Karnego w (...), Zakładu Karnego w (...), Zakładu Karnego Nr (...) w (...), Aresztu Śledczego w (...), Aresztu Śledczego w (...), uległy przedawnieniu.

Zarzut przedawnienia roszczenia został przez pozwanego podniesiony.

Sąd Okręgowy uznał, że wiadomość powstania szkody u powoda wystąpiła w czasie, kiedy był osadzony w danych jednostkach organizacyjnych pozwanego Skarbu Państwa. Szkoda powoda polega na naruszaniu przez pozwanego jego dóbr osobistych w postaci godności, więc niewątpliwie – zdaniem Sądu Okręgowego – przez cały okres pobytu w danej jednostce powód musiał o niej wiedzieć, jak również miał wiedzę o osobie naruszającej te dobra.

Zatem Sąd rozpoznawał merytorycznie roszczenie powoda dotyczące jego pobytu w pozwanym Zakładzie Karnym w (...) w okresie od dnia 13.05.2005 r. do 27.05.2007 r. oraz w Zakładzie Karnym w (...). W tym zakresie Sąd przeprowadził postępowanie dowodowe zgodnie z wnioskami złożonymi przez powoda.

W ocenie Sądu I instancji okolicznością bezsporną było, że powód przebywał czasowo w przeludnionych celach. Jednakże dyrektorzy jednostek organizacyjnych pozwanego, zgodnie z wymogiem wymienionym z art. 248 § 1 k.k.w. informowali o tym fakcie sędziego penitencjarnego.

Sąd orzekający wskazał, że przepis ten, jako niezgodny z Konstytucją, stracił moc obowiązującą z dniem 6 grudnia 2009 r. i stanowił odstępstwo od standardów wyznaczonych art. 110 k.k.w. W wyżej wymienionym przepisie zawarto wymogi dotyczące warunków bytowych osadzonych w celach mieszkalnych, między innymi, że powierzchnia przypadająca na skazanego nie może wynosić mniej, niż 3 m².

W ocenie Sądu I instancji nie można stawiać pozwanemu zarzutu bezprawności, skoro jednostki penitencjarne nie mogły odmówić przyjęcia kolejnej osoby do zakładu, mimo istniejącego przeludnienia. Ponadto powód nie wykazał, że doszło do naruszenia jego dóbr osobistych w związku z umieszczaniem go w przeludnionych celach i warunkach, w jakich odbywał kary pozbawienia wolności. Sąd Okręgowy powołał się na zeznania powoda, w których wskazał jedynie,

że: „egzekwuje swoje roszczenie dlatego, że o ile przysługiwały mu inne warunki pobytu, lepsze niż miał, to dlaczego ma teraz tego nie egzekwować.”

Zdaniem Sądu I instancji powód nie udowodnił naruszenia jego dóbr osobistych, nienależytego traktowania i nie zapewnienie mu właściwych, humanitarnych warunków bytowych.

Pozwany wykazał natomiast, że powodowi zapewniono humanitarne warunki pobytu w jednostkach penitencjarnych, że nie były one uciążliwe bardziej, aniżeli wynika to z samej istoty wykonywania kary pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania.

Sąd zważył, iż powinnością administracji danej jednostki jest przyjmowanie wszystkich osób kierowanych tam przez uprawnione organy nawet w sytuacji permanentnego przeludnienia. Powoływanie się przez powoda na to, iż dostępna u pozwanego była na bieżąco jedynie zimna woda, jest zgodny z obowiązującym porządkiem prawnym. Żadne przepisy bowiem nie wskazują, iż dostępna woda ma być ciepła, a osadzonym przysługuje natomiast ciepła kąpiel, raz w tygodniu. Obowiązek ten również był realizowany. We wszystkich jednostkach organizacyjnych pozwanego, w celach, w których przebywał powód znajdował się odpowiedni sprzęt kwaterunkowy. Powód miał zapewniony dostęp do zajęć kulturalno- oświatowych, często także sportowych, mógł korzystać z biblioteki, spacerów. Miał zapewnione wyżywienie o odpowiedniej ilości kalorii oraz dostęp do bezpłatnych świadczeń zdrowotnych i leków.

W Zakładzie Karnym w (...), który jest zakładem typu półotwartego powód mógł swobodnie poruszać się po zakładzie przez większą część dnia. Zarówno powód i świadek A. D. przyznali także, iż warunki w tym zakładzie nie były złe.

Zdaniem Sądu Okręgowego, zgromadzony materiał dowodowy wskazuje, że w przypadku powoda nie doszło do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowania środka w postaci tymczasowego aresztowania i kary pozbawienia wolności, a działaniom pozwanego nie można postawić zarzutu bezprawności.

Państwo, realizując swoje zadania represyjne, nie może powodować większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż jest to konieczne dla zastosowania represji.

Warunki, w których odbywał karę powód były najlepszymi, jakie na obecnym etapie możliwości finansowych Państwa można osadzonym zapewnić. W takich warunkach przebywają także inni więźniowie. Jednostki organizacyjne pozwanego Skarbu Państwa nie traktowały osoby powoda gorzej, aniżeli innych więźniów.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał, iż sytuacja służby zdrowia i osób hospitalizowanych jest często, pod względem bytowym dużo gorsza od sytuacji osób osadzonych. Podobnie sytuacja lokalowa wielu rodzin w Polsce, zajmujących mieszkania komunalne czy socjalne, jest gorsza pod względem zarówno metrażu, stanu technicznego budynków czy dostępu do mediów, od warunków bytowych zapewnionych osadzonym.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy uznał, iż okoliczność, że powód przebywał w celach, w warunkach przeludnienia, nie może wywoływać dla pozwanego Skarbu Państwa negatywnych skutków procesowych, ani też przesądzać o jego odpowiedzialności. Pozwany bowiem wykazał, że wszystkie pozostałe zarzuty powoda są niezasadne. W przypadku powoda nie nastąpiło zatem skumulowanie negatywnych skutków przeludnienia, prowadzących do naruszenia jego dobra osobistego, w postaci godności.

Dlatego Sąd powództwo oddalił i orzekł o kosztach, stosując wobec powoda art. 102 kpc.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją powód.

Zarzucił:

- sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez uznanie, iż roszczenie powoda w przeważającym zakresie jest roszczeniem przedawnionym oraz, że pomimo umieszczenia

powoda w celach przeludnionych i nie spełniających podstawowych wymogów sanitarnych, nie doszło do naruszenia jego dóbr osobistych;

- naruszenie przepisów prawa materialnego, a w szczególności art. 442 § 1 k.c. w wyniku jego zastosowania, oraz art. 5 k.c. w wyniku jego nie zastosowania, mimo, iż skorzystanie przez pozwanego z zarzutu przedawnienia było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego;
- naruszenie przepisów postępowania, a w szczególności art. 217 § 1 i 2 k.p.c. przez bezzasadne oddalenie wniosków dowodowych powoda o przesłuchanie świadków T. W., J. K., B. N., W. W., G. H., E. J. i R. P., co skutkowało nie wyjaśnieniem wszystkich istotnych dla sprawy okoliczności oraz art. 233 § 1 k.p.c., w szczególności nie uwzględnienia przyczyn, które spowodowały, iż powód wystąpił z powództwem o zapłatę dopiero w 2009r.

Powołując się na powyższe zarzuty domagał się:

zmiany zaskarżonego wyroku w pkt. 1 i zasądzenia na rzecz powoda od Skarbu Państwa łącznej kwoty 353.700 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych t.j. kwot jednostkowych od:

- Zakładu Karnego w (...) kwoty 13.200 zł;
- Zakładu Karnego w (...) kwoty 152.400 zł;
- Zakładu Karnego w (...) kwoty 80.600 zł;
- Zakładu Karnego w (...), kwoty 23.200 zł;
- Zakładu Karnego nr (...) w (...) kwoty 2.800 zł;
- Aresztu Śledczego w (...) kwoty 20.900 zł;
- Areszt Śledczego w (...) kwoty 200 zł;
- Zakładu Karnego w (...) kwoty 60.400 zł.

i obciążenie pozwanego kosztami procesu, ewentualnie uchylenia wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia przepisów postępowania albowiem zarzut naruszenia prawa materialnego podlega ocenie wówczas, gdy stan faktyczny sprawy został prawidłowo ustalony.

Sąd Apelacyjny uznając w części za uzasadniony zarzut naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 217 kpc uzupełnił postępowanie dowodowe i dopuścił dowód z zeznań świadków: R. P., J. K. i E. J., na okoliczność warunków odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w Zakładach Karnych w (...) i (...), w okresie nieprzedawnionym.

Niedopuszczalne jest bowiem pominięcie przez Sąd zawnioskowanych przez stronę środków dowodowych z powodu dostatecznego wyjaśnienia sprawy w sytuacji, gdy ocena zebranego materiału dowodowego prowadzi, w przekonaniu sądu, do niekorzystnego wyniku dla strony zgłaszającej ten wniosek dowodowy (wyrok SN z 12.10. 1972r., II CR 388/72 niepubl.).

Sąd I instancji uwzględniając zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia, miał pełną podstawę do pominięcia zawnioskowanych dowodów z zeznań świadków, o ile dotyczyły przedawnionego okresu.

Winien jednak przesłuchać pozostałych, a skoro tego nie uczynił, Sąd Apelacyjny przeprowadził postępowanie dowodowe, do czego jest uprawniony jako również sąd merytoryczny, w oparciu o art. 382 kpc.

Sąd Apelacyjny zobowiązany był bowiem ocenić, czy pominięcie w części zawnioskowanych dowodów, mogło mieć wpływ na wynik sprawy.

Spośród zawnioskowanych przez powoda, a dopuszczonych przez Sąd Apelacyjny dowodów z zeznań świadków, zeznania złożyli przed sądem wezwanym, w ramach pomocy prawnej, tylko świadkowie: R. P. i J. K.. Dowód z zeznań świadka E. J. został ostatecznie przez powoda cofnięty (k. 1104 - 1105).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, mimo uzupełnienia postępowania dowodowego przez Sąd II instancji stwierdzić należy, że to uchybienie Sądu Okręgowego nie miało wpływu na wynik sprawy, o czym będzie mowa poniżej.

Odnosząc się kolejno do zarzutów naruszenia przez sąd prawa materialnego, uznać należy za równie bezzasadny zarzut naruszenia art. 442¹ § 1 kc, przez uwzględnienie zarzutu przedawnienia.

Nie ulega wątpliwości, że roszczenia obejmujące okres wcześniejszy, niż 3 lata przed wytoczeniem powództwa, są przedawnione jako roszczenia wynikające z deliktu.

Sąd Okręgowy prawidłowo zastosował normę art. 442¹ § 1 kc, a nie było przesłanek do zastosowania art. 5 kc i nieuwzględnienia zarzutu przedawnienia, jak to chce skarżący.

Wbrew zarzutom apelacji „nie jest bezspornym, iż przez długi czas stan prawny był na tyle niejasny, że praktycznie zamykał drogę osobom osadzonym do egzekwowania ich słusznych roszczeń”, natomiast obawa powoda, iż wystąpienie z pozwem w odpowiednim czasie mogło spowodować pogorszenie się jego sytuacji w pozwanych jednostkach, jest nie do przyjęcia.

Powód bowiem wystąpił z pozwem odbywając w dalszym ciągu karę pozbawienia wolności, od samego też początku miał wiedzę, kto i w jaki sposób narusza jego dobra osobiste.

W czasie przesłuchania na rozprawie przed Sądem I instancji stwierdził: „wytoczyłem proces dopiero w 2009r., bo wcześniej nikt by o tym nie pomyślał. Nagłośniło się o tym w mediach i dlatego zdecydowałem się na wytoczenie procesu”.

Powód zatem w sposób jasny wyjawiał przyczynę wystąpienia z pozwem dopiero w maju 2009r., a ta podana jest odmienna, niż wskazana w apelacji.

Sąd Apelacyjny nie stwierdził żadnego naruszenia art. 442¹ kc i art. 5 kc, w uwzględnieniu przez Sąd I instancji zarzutu przedawnienia.

Pozostałe zarzuty skarżącego dotyczą nieprawidłowej – jego zdaniem – oceny materiału dowodowego, iż „umieszczenie powoda w przeludnionych celach, nie spełniających podstawowych wymogów sanitarnych” nie spowodowało naruszenia dóbr osobistych powoda.

Zatem wobec zasadności uwzględnienia zarzutu przedawnienia dalszy spór w sprawie dotyczył warunków, w jakich powód przebywał karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w (...) przez okres od 13 maja 2006r. do 27 maja 2007r. i w (...), od 27 lipca 2007r. do 12 maja 2009r., oraz czy w tych zakładach dopuszczono się bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda. Uzyskanie odpowiedzi twierdzącej mogłoby ewentualnie uzasadniać przyznanie zadośćuczynienia.

Oceniając materiał dowodowy zebrany przez sądami obu instancji Sąd Apelacyjny uznaje, że brak jest podstaw do przyjęcia naruszenia dóbr osobistych powoda, przez umieszczenie go okresowo w celach w warunkach

nienormatywnych, natomiast brak jest udowodnienia, aby warunki sanitarne w celach godziły w dobra osobiste powoda.

Składający zeznania w postępowaniu apelacyjnym świadek R. P. (k. 807) przebywał wprawdzie w Zakładzie Karnym w (...), ale nie z powodem i nie miał wiedzy, w jakich warunkach przebywał powód.

Świadek J. K. (k. 961) przebywał z powodem w Zakładzie Karnym w (...) w latach 2001 – 2007, jak zeznał w celi nr (...), i w tej celi jednoosobowej przebywało ich dwóch.

Jak wynika natomiast z wykazu pomieszczeń budynków Zakładu Karnego w (...), w oddziale (...) i (...) Pawilonu (...) nie ma w ogóle cel jednoosobowych, a cela nr (...) o metrażu 7,09 była przewidziana na 2 osoby.

Wymóg prowadzenia archiwizacji miał miejsce dopiero od X 2007r., więc Zakład Karny w (...) nie posiada wykazu rozmieszczenia skazanych w poszczególnych celach.

Powód w swoich zeznaniach nie odniósł się w ogóle do warunków pobytu w (...); nie wnosił skarg na panujące tam warunki, zatem zeznania świadka J. K. o wnoszonych skargach przez powoda są niewiarygodne.

Świadkowie A. D. i J. K. przebywali z powodem w celi nr (...), pawilon (...) w Zakładzie Karnym w (...).

Świadkowie twierdzili, że cela miała mniej niż 20 m², a przebywało w niej 8 osadzonych.

Tymczasem z wykazu pomieszczeń budynków w Zakładzie Karnym w (...) wynika, że sala nr (...) znajdująca się w pawilonie (...) liczyła 21,5 m⁽²⁾ i okresowo przebywało w niej 8 osadzonych. Przekroczenie okresowe normy metrażu wynosiło 2,5 m⁽²⁾ (3m x 8 osadzonych=24m⁽²⁾). Zatem zeznania wyżej wymienionych świadków nie w pełni odpowiadają stanowi faktycznemu.

Podzielając pozostałe ustalenia i rozważania Sądu I instancji odnoszące się do warunków panujących w Zakładzie Karnym w (...), w szczególności, że jest to zakład półotwarty, w którym osadzeni w ciągu dnia mogą się swobodnie przemieszczać, a toalety znajdują się na zewnątrz cel, uznać należy, iż nie doszło do bezprawnego naruszania dóbr osobistych powoda.

Nie ulega wątpliwości, że w okresie objętym merytorycznym rozstrzygnięciem Sądu w obu zakładach karnych występowało przeludnienie sięgające od 130% do 112%.

Nie oznacza to jednak, że powód przez cały czas przebywał w warunkach niedochowania normy 3m² na osadzonego. Przyznane zostało natomiast przez pozwanego, iż powód okresowo nie miał zapewnionej powierzchni 3 m².

Zauważyć również trzeba, iż powód nie udowodnił pozostałych zarzutów opisanych w załączniku do pozwu, nawet składając zeznania.

Pozostały materiał dowodowy zebrany przed sądem I instancji wskazywał na zachowanie pewnego standardu w zakładach karnych i uznanie, że powód odbywał karę pozbawienia wolności, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Dyrektorzy zakładów karnych powiadamiali o przeludnieniu sędziego penitencjarnego, a to wyłączało, w świetle obowiązującego wówczas art. 248 § 1 k.k.w., bezprawność działania administracji penitencjarnej.

Z dokumentów przedłożonych przez oba pozwane zakłady karne wynika, że w okresie nieprzedawnionym sposób odgrodzenia kąpielni sanitarnego w Zakładzie Karnym w (...) był wystarczający i nie naruszał praw osobistych skazanych do intymności, zakres kąpiele i korzystanie z ciepłej i zimnej wody było zgodne z przepisami, wyposażenie cel spełniało minimalne standardy, a pewne niewielkie braki – nie mogły uwłaczać godności skazanych.

Brak również podstaw do przyjęcia, że jeśli powód uważał, iż nie otrzymuje wystarczającej ilości środków sanitarnych lub zdarzały się chłodniejsze posiłki obiadowe, jego dobra osobiste zostały naruszone w taki sposób, by żądać zadośćuczynienia po 2.000 zł za 1 miesiąc pobytu.

Zarzuty apelacji sprowadzają się tylko do kwestionowania uwzględnienia zarzutu przedawnienia oraz do błędnej oceny, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda przez istniejące przeludnienie i brak w celach podstawowych warunków sanitarnych.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji, iż nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Świadczą o tym w szczególności zeznania powoda, w których wskazuje na przyczynę wystąpienia z niniejszym pozwem i stwierdzenie: „Egzekwuję swoje roszczenie dlatego, że o ile przysługiwały mi inne warunki pobytu, lepsze niż miałem, to dlaczego mam teraz tego nie egzekwować”.

W tych okolicznościach stwierdzić należy brak przesłanek przewidzianych w art. 24 § 1 kc do przyjęcia, że doszło do bezprawnego naruszenia dóbr osobistych powoda, a w konsekwencji brak podstaw do zasądzenia zadośćuczynienia, na zasadzie art. 448 kc.

Z powyższych względów, w oparciu o art. 385 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego znajduje swą podstawę prawną w art. 102 kpc, z uwagi na trudną sytuację materialną powoda, a także w przepisach Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.